

מזיכרונותיו של שלום אילתי:

חיי יום-יום בגטו קובנה

עד אותה עת היו הדברים, בעולמי שלי, מין משחק נדמה-לי ענקי, שבו משתתפים כל הנוכחים, יהודים, ליטאים וגרמנים גם יחד. עוד מעט, כך דימיתי, יפנו כל אחד לביתו והחיים ישובו למסלולם. אלא שהעובדות היו שונות. אמנם החיפושים והחרמות פסקו, יציאת הבריגדות לעבודה התייצבה, הלימודים בבית-הספר נמשכו ומשרדי הקומיטט פעלו במלוא המרץ, אך מדי פעם היו אנשים שנלקחו, מסיבה זו או אחרת, לפורט התשיעי; עבירות של מה-בכך כמו אי-ענידת טלאי צהוב, ניסיון משלוח דואר, או אי-הרכנת ראש כהלכה, הביאו למאסר או להוצאה להורג. מנהל בית-ספר נורה בלילה מבעד לחלון חדרו, אף שזה היה מואפל כנדרש. יום רדף יום בחרדותיו ובבהלותיו: ראש האלטסטנראט ד"ר אלקס מוזעק לפתע לקומנדנט הגטו; בשולי העיר חופרים בורות ארוכים; וכך הלאה והלאה, שמועות ללא סוף.

החגים והימים הנוראים – משונה היה לכנות כך ימים מסוימים דווקא – קרבו והלכו. החלה חלוקה במשורה של תעודות משפחתיות מיוחדות המאשרות כי בעליהן מועסקים בעבודה חיונית למאמץ המלחמה הגרמני. הציבור הנותר נחרד – מה יהא עליו? החלה רדיפה אחר התעודות ה"טובות". תעודת הביטוח המבוקשת נשאה את חתימתו של אחד ממפקדי הגטו, וכך גם כונתה – "יורדאן-שיין" (תעודת יורדאן) – נהר הירדן שלנו, זה שבאטלס ז'בוטינסקי בו היינו מעיינים לעתים קרובות ארקע, מיימקע ואנוכי.

פעם עצרו את אבא על גשר העץ וכמעט הובילוהו אי-לאן. במאמצים הצליח להשתחרר ובעקבות זאת טרח והשיג גם הוא "יורדאן-שיין". לרגע קל הרשו לי לאחוז בשתי התעודות הלבנות, בעלות התבנית הצרה, האחת על שמו של אבא והשנייה מיועדת לבני משפחתו – פיסות נייר תמימות לכאורה והן טומנות כוח רב, סגולות כמעט מאגיות.

מקור: שלום אילתי, לחצות את הנהר, יד ושם, ירושלים, 1999, ע' 54.